

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет аграрного менеджменту
«05» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА»**

Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Спеціальність D3 «Менеджмент»

Освітня програма «Адміністративний менеджмент»

Факультет аграрного менеджменту

Розробники: Наталія КОВАЛЕНКО, доцент кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД, к.е.н., доцент

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Економіка виробництва»

Дисципліна вивчає: основні показники розвитку сільського господарства; поняття маржинального доходу, порогів виробництва та прибутковості, окупності виробничих факторів, потреби в основному та оборотному капіталі для окремих виробничих процесів та підприємства в цілому; форми організації праці; фермерство; систему ціноутворення на с.-г. продукцію; типи ринків с.-г. продукції; світові ціни; об'єкти, суб'єкти, цілі, види, принципи підприємницької діяльності; форми торгівлі; елементи бізнес-планування і квотування; захист внутрішнього ринку; цілі та напрями вкладення основного й оборотного капіталу; джерела залучення інвестицій.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>D3 «Менеджмент»</i>	
Освітня програма	<i>Адміністративний менеджмент</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Рік підготовки (курс)	<i>1</i>	<u> 1 </u>
Семестр	<i>1</i>	<u> 1 </u>
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<u> 60 </u> год.	<i>106 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою запропонованого курсу є отримання студентами знань об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей економічної

діяльності та розвитку сільського господарства, аграрної торгівлі, а також набуття навиків їх практичного застосування.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів в організації;

СК11. Здатність розробляти альтернативні рішення, проводити моніторинг змін на основі інформаційного забезпечення та використання програмних інструментів оцінки та планування діяльності підприємства.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;

ПРН8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією;

ПРН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

ПРН14. Вміти комплексно діагностувати організацію як систему: визначати її інституційні характеристики (цілі, завдання, форму власності, розміри, структуру), аналізувати взаємодію функціональних сфер та інтегровано оцінювати внутрішнє і зовнішнє середовище для обґрунтування управлінських рішень.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції рослинництва														
Тема 1. Методика оцінки економічної ефективності виробництва	1	14	2	2	-	-	10		1					
Тема 2. Оцінка економічної ефективності	2-3	18	4	4	-	-	10		2	2				

виробництва: Виробництво товарної продукції рослинництва													
Тема 3. Оцінка економічної ефективності виробництва: Процеси виробництва кормових культур	4	18	4	4	-	-	10		1	2			
Разом за модулем 1		50	10	10			30	50	2	4			46
Модуль 2. <i>Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції тваринництва</i>													
Тема 4. Оцінка економічної ефективності виробництва: Молочне скотарство	5-8	13	4	4	-	-	5		1	1			
Тема 5. Оцінка економічної ефективності виробництва: Утримання та відгодівля ВРХ	9	13	4	4	-	-	5		1	1			
Тема 6. Оцінка економічної ефективності виробництва: Племінне свинарство	10	9	2	2	-	-	5		1	1			
Тема 7. Оцінка економічної ефективності виробництва: Відгодівля свиней	11	13	4	4	-	-	5		1	-			
Тема 8. Визначення потреби в оборотному капіталі	12	9	2	2			5		-	0,5			
Тема 9. Спрощене планування господарської діяльності підприємства	13- 15	13	4	4			5		-	0,5			
Разом за модулем 2		70	20	20			30	70	4	4			62
Усього годин		120	30	30			60	120	6	8			106

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика оцінки економічної ефективності виробництва	2
2	Оцінка економічної ефективності виробництва: Виробництво товарної продукції рослинництва	4
3	Оцінка економічної ефективності виробництва: Процеси виробництва кормових культур	4
4	Оцінка економічної ефективності виробництва: Молочне скотарство	4
5	Оцінка економічної ефективності виробництва: Утримання та відгодівля ВРХ	4
6	Оцінка економічної ефективності виробництва: Племінне свинарство	4
7	Оцінка економічної ефективності виробництва: Відгодівля свиней	4
8	Визначення потреби в оборотному капіталі	2
9	Спрощене планування господарської діяльності підприємства	2

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Взаємозв'язок понять у калькуляції маржинального доходу та виробничому плануванні. Обчислення показників ефективності виробництва для різноманітних виробничих процесів. Визначення маржинальних доходів за різними способами. Калькуляція маржинального доходу на прикладі озимих зернових	2
2	Визначення та інтерпретація порогів виробництва й рентабельності для зернових культур. Розрахунок продуктивності та окупності факторів виробництва у зерновому господарстві	4
3	Визначення маржинального доходу в кормовиробництві (кукурудза на силос). Калькуляція потреби у факторах виробництва для кукурудзи на силос. Пороги виробництва й рентабельності у кормовиробництві	4
4	Розрахунок маржинального доходу в молочному скотарстві. Окремі аспекти маржинальної калькуляції при виробництві молока (агрегування процесів кормо виробництва та тваринництва). Пороги виробництва й рентабельності, окупність факторів виробництва в молочному скотарстві	4
5	Визначення маржинального доходу при відгодівлі та розведенні ВРХ (племінні телички та бички). Потреба у факторах виробництва, порогові ціни в м'ясному скотарстві. Продуктивність, окупність виробничих факторів у м'ясному скотарстві	4
6	Маржинальний дохід у племінному свинарстві. Калькуляція потреби у факторах виробництва, інші аспекти маржинальних розрахунків при вирощуванні поросят. Пороги виробництва та рентабельності, окупність факторів виробництва у племінному	2

7	Маржинальна калькуляція при відгодівлі свиней. Пороги виробництва й рентабельності при відгодівлі свиней. Продуктивність виробничих факторів при відгодівлі свиней	4
8	Визначення потреби в оборотному капіталі	2
9	Розрахунок маржинальних доходів для Факт-підприємства. Оптимізоване Факт-підприємство і план керівника підприємства. План консультанта	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції рослинництва	30
2	Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції тваринництва	20
3	Спрощене планування господарської діяльності підприємства	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- захист індивідуальних робіт.

7. Методи навчання.

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції рослинництва		

Практична робота 1. Взаємозв'язок понять у калькуляції маржинального доходу та виробничому плануванні. Обчислення показників ефективності виробництва для різноманітних виробничих процесів. Визначення маржинальних доходів за різними способами. Калькуляція маржинального доходу на прикладі озимих зернових	ПРН 3, 13. Здобувач освіти повинен знати основні показники розвитку сільського господарства, поняття маржинального доходу, порогів виробництва та прибутковості, окупності виробничих факторів, а також потреби в основному та оборотному капіталі для окремих виробничих процесів. Він має володіти методикою оцінки економічної ефективності виробництва товарної продукції рослинництва та кормових культур. Також необхідно вміти описувати виробничо-технічні альтернативи в рослинництві, критично аналізувати та оцінювати результати господарської діяльності в контексті загальноекономічного та суспільного розвитку. Практичні навички мають включати проведення розрахунків маржинальних доходів, порогів виробництва, рентабельності, сукупних витрат, прибутку та окупності виробничих факторів як у виробництві товарної продукції рослинництва, так і при вирощуванні кормових культур.	5
Практична робота 2. Визначення та інтерпретація порогів виробництва й рентабельності для зернових культур. Розрахунок продуктивності та окупності факторів виробництва у зерновому господарстві		5
Практична робота 3. Визначення та інтерпретація порогів виробництва й рентабельності для зернових культур. Розрахунок продуктивності та окупності факторів виробництва у зерновому господарстві		5
Самостійна робота 1		15
Модульна контрольна робота 1.		70
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Методика оцінки економічної ефективності виробництва продукції тваринництва		
Практична робота 4. Розрахунок маржинального доходу в молочному скотарстві. Окремі аспекти маржинальної калькуляції при виробництві молока (агрегування процесів кормо виробництва та тваринництва). Пороги виробництва й рентабельності, окупність факторів виробництва в молочному скотарстві	ПРН 3, 13. Здобувач освіти повинен знати методику розрахунків рентабельності у молочному скотарстві, при вирощуванні та відгодівлі великої рогатої худоби, а також у свинарстві, зокрема щодо утримання свиноматок і свиней на відгодівлі. Також	5

Практична робота 5. Визначення маржинального доходу при відгодівлі та розведенні ВРХ (племінні телички та бички). Потреба у факторах виробництва, порогові ціни в м'ясному скотарстві. Продуктивність, окупність виробничих факторів у м'ясному скотарстві	необхідно володіти знаннями щодо методики обрахунку потреби в оборотному капіталі для продукції як рослинництва, так і тваринництва, а також методики проведення планування діяльності підприємства спрощеним методом. Здобувач повинен вміти проводити повний спектр економічних розрахунків у тваринницькій галузі — визначати маржинальні доходи, пороги виробництва, рівень рентабельності, сукупні витрати, прибуток і окупність виробничих факторів як у молочному скотарстві, так і при вирощуванні та відгодівлі ВРХ і свиней. Крім того, він має вміти розраховувати потребу в оборотному капіталі та застосовувати методику спрощеного планування підприємницької діяльності на практиці.	3
Практична робота 6. Маржинальний доход у племінному свинарстві. Калькуляція потреби у факторах виробництва, інші аспекти маржинальних розрахунків при вирощуванні поросят. Пороги виробництва та рентабельності, окупність факторів виробництва у племінному свинарстві		3
Практична робота 7. Маржинальна калькуляція при відгодівлі свиней. Пороги виробництва й рентабельності при відгодівлі свиней. Продуктивність виробничих факторів при відгодівлі свиней		2
Практична робота 8. Визначення потреби в оборотному капіталі		2
Самостійна робота 2.		5
Практична робота 9. Розрахунок маржинальних доходів для Факт-підприємства. Оптимізоване Факт-підприємство і план керівника підприємства. План консультанта		5
Самостійна робота 3.		5
Модульна контрольна робота 2.		70
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=456>);
2. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді).
3. Коваленко Н.О. Методичні рекомендації по розробці курсових проектів з дисципліни «Економіка виробництва».: Навчальне видання. Електронний ресурс. 2024. 11 с.
4. Коваленко Н.О. Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студента з дисципліни «Економіка виробництва». Електронний ресурс. 2024. 15 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Конспект модулів з Економіки виробництва. УПН Вайєнштефан-Тріздорф (Німеччина). 2025.
2. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Ліра-К. 2020. 596 с.
3. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
4. Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. Економіка і організація виробництва. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с.
5. Henry C Taylor. Agricultural Economics. Wentworth Press .2019. 334 с.
6. Datsko, O., Kovalenko, N., Hotvianska, A., Sologub, I., Bondarenko, O., Hulenko, O., Dubovyk, I., Sakhoshko, M., Davydenko, G., Radchenko, M., Pidluzhnyi, E. Regenerative farming as a tool to combat climate change. Modern Phytomorphology 19: 117-122, 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.200121> (10.5281/zenodo.2025-19).
7. Deutsch-English-Russisch-Ukrainisches Wörterbuch für Ökonomie/ Prof. Dr. H. Ströbel, Dr. L. Chomenko, C. Schuh, N. Zynych. Winnyzja: NOWA KNYHA, 2003. 327 S.
8. Faichuk, O.; Pashchenko, O.; Zharikova, O.; Kovalenko, N.; Faichuk, O. Economic efficiency of the GHG emissions from energy use in agriculture: comparative analysis of Ukraine and the EU member states. Environment. Technology. Resources. Rezekne, Latvia, Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Conference. 2024, Volume I, 149-153. DOI: <https://doi.org/10.17770/etr2024vol1.7986>.

9. Kovalenko, N., Hutsol, T., Labenko, O., Glowacki, S., Sorokin, D. Ecological and economical substantiation of production of hydrogen. *Environment. technologies. resources. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 1, 2021, 127-131. DOI: <https://doi.org/10.17770/etr2021vol1.6540> (Scopus).
10. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiiieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in The Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62. DOI: <https://doi.org/10.2478/agriceng-2021-0004> (Scopus).
11. Lutsiak, V.; Hutsol, T.; Kovalenko, N.; Kwaśniewski, D.; Kowalczyk, Z.; Belei, S.; Marusei, T. Enterprise Activity Modeling in Walnut Sector in Ukraine. *Sustainability* 2021, 13, 13027. DOI: <https://doi.org/10.3390/su132313027> (Scopus and WoS).
12. The Food and Agriculture Organization (FAO) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.fao.org
13. Tryhuba, A., Hutsol, T., Tryhuba, I., Pokotylska, N., Kovalenko, N., Tabor, S., Kwasniewski, D. Risk assessment of investments in projects of production of raw materials for bioethanol. *Processes*, 2021; 9(1):12. DOI: <https://doi.org/10.3390/pr9010012> (Scopus and WoS).
14. Tryhuba, A.; Mudryk, K.; Tryhuba, I.; Hutsol, T.; Glowacki, S.; Faichuk, O.; Kovalenko, N.; Shevtsova, A.; Ratajski, A.; Janaszek-Mankowska, M.; Tulej, W. Coordination of Configurations of Technologically Integrated “European Green Deal” Projects. *Processes* 2022, 10, 1768. DOI: <https://doi.org/10.3390/pr10091768> (Scopus and WoS).
15. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua
16. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.bank.gov.ua.
17. Офіційний вебпортал парламенту України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.rada.gov.ua
18. Самборська О.Ю., Коваленко Н. О., Мирошниченко О.В., Чупріна М. О. Безпекове управління логістичними внутрішньовиробничими процесами на інноваційно орієнтованих підприємствах в умовах діджиталізації. *Ефективна економіка*. 2023. №11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.78>